

ANGELA HĂRĂSTĂȘANU

Angela Hărăstășanu a fost judecător, președinte al Curții de Apel Brașov, membru al Consiliului Superior al Magistraturii până în 2009, când s-a pensionat. A reprezentat România la mai multe conferințe internaționale cu teme legate de sistemul judiciar. Este cadru didactic universitar și avocat.

1. Vi se pare oportună schimbarea sistemului judiciar român, prin renunțarea la un grad de jurisdicție?

Da.

2. Considerați că ar fi necesară o reșezare a sistemului judiciar în teritoriu, cu desființarea judecătoriilor (o asemenea reformă au adoptat de curând Olanda și Franța, vizând desființarea unor instanțe mici), încât să existe trei grade ale instanțelor, astfel cum există în majoritatea covârșitoare a statelor europene: tribunal, curți de apel (sau de justiție) și Înalta Curte? Aceasta ar presupune consecințe benefice pentru resursele umane și materiale pentru sistem, posibilitatea unei judecăți mai bune pe fond, eliminarea unei noi judecăți pe fond în apel, instituirea recursului drept cale de atac limitată strict la problemele de drept. Înalta Curte de Casație și Justiție ar

trebui să apară ca instituția judiciară ce s-ar pronunța pe întrebări preliminare vizând aplicarea unor texte de lege și recursurile împotriva sentințelor curților de apel.

Unele judecătoria mici chiar trebuie desființate, există un studiu (Wittrup) care a ajuns la această concluzie ce a fost trimisă de C.S.M. cu câțiva ani în urmă la M.J.L.C. pentru decizie. Ar fi posibil ca unele judecătoria să devină sedii secundare ale unor judecătoria mari, unde, de exemplu, un complet de la judecătoria mare să se deplaseze pentru judecată la un anumit interval, spre exemplu două săptămâni (în acest mod judecătoriile mari, aglomerate, ar beneficia de aportul judecătorilor, grefierilor din instanțe care în prezent au încărcătură foarte mică).

3. Apreciați că este necesară eliminarea căii de atac a apelului pentru cauzele mai simple? Dispozițiile din noile coduri de procedură sunt de ajuns?

Prefer să răspund după ce codurile vor fi adoptate.

4. În Germania, spre exemplu, în cauzele simple (plângerile contravenționale, pretențiile comerciale, litigiile de muncă) se parcurge o procedură prealabilă administrativă pentru ca în fața instanței să fie adus doar recursul, acesta fiind judecat de un singur judecător. Considerați necesară crearea unui astfel de filtru?

Optez pentru termenul pregătitor în care avocații părților să stabilească împreună cu judecătorul momentul începerii procesului, termenele, inclusiv data soluționării cauzei.

5. Vedeți ca fiind o măsură favorabilă sistemului judiciar desființarea instanțelor militare, instanțe

menținute cu un statut special și integrarea acestora în cadrul tribunalelor obișnuite și Curții de Apel București, ca secții militare sau completuri specializate, judecătorii urmând a avea drepturi similare judecătorilor din întreg sistemul judiciar?

Da. Folosirea acestor judecători, procurori și în alte cauze ar reprezenta o mai bună valorificare a resurselor umane și prevenirea plafonării atrase de soluționarea unui număr mic de cauze.

6. Care considerați că ar fi rolul Consiliului Superior al Magistraturii în sistemul judiciar român? E necesar ca acesta să aibă în componență mai mulți reprezentanți ai societății civile? De cine să fie numiți ori cine să-i aleagă? Care ar fi criteriile pe care trebuie aceștia să le îndeplinească? E necesar să aibă o înaltă pregătire profesională și un statut profesional superior: profesori universitari, avocați renumiți, foști judecători la Curțile Europene? E necesară reprezentarea celorlalte profesii judiciare (avocați, notari, consilieri judiciari) în Consiliul Superior al Magistraturii?

Correspunde tendințelor europene, „anticorporatiste” creșterea numărului membrilor nemagistrați, pe de altă parte este de observat că celor două categorii de magistrați le corespund, în majoritatea statelor, astfel de organisme distincte. Într-un moment în care sunt tendințe de limitarea a puterilor organismului ce asigură independența nu ar fi însă indicată divizarea și nici obținerea unui număr majoritar al nemagistraților în C.S.M. (cum ar fi după știința mea în Belgia). Cea mai bună contribuție ar putea, cred eu, să o aibă reprezentanții avocaților și ai societății civile (ONG-uri cu experiență în domeniul specific).

7. Ce cale de recrutare în magistratură considerați că ar fi corespunzătoare situației actuale a societății românești: recrutarea printr-o școală superioară de pregătire deschisă oricărui absolvent al facultății de drept ori recrutarea prin examene după un număr de ani vechime în diverse profesii juridice? Considerați că se asigură o calitate net superioară a pregătirii magistraților prin o școală superioară de magistratură?

Știu că în țări în care intrarea în magistratură se face după acumularea unei experiențe în alte activități juridice încrederea populației în justiție este foarte ridicată (exemplu Irlanda aproximativ 90%). Cu siguranță, nivelul ridicat de încredere are mai multe cauze. Dacă există o legătură și cu modul de recrutarea, aceasta ar trebui să fie explicată de faptul că în cursul acumulării unei experiențe de avocat persoana respectivă poate să constate dacă i s-ar potrivi activitatea de judecător, ar putea să probeze celor competenți să-l numească judecător, existența cunoștințelor profesionale și a calităților morale necesare. Chiar menținând sistemul actual, împotriva presiunilor impuse de criza de personal, durata de pregătire pentru intrarea în profesie trebuie mărită (în România este una dintre cele mai reduse perioade, ceea ce atrage inconveniente legate inclusiv de lipsa unei experiențe de viață).

8. Apreciați că sistemul actual de învățământ din facultățile de drept din România suferă de lacune în ce privește pregătirea studenților în diversele ramuri de drept? Dacă răspunsul în viziunea dumneavoastră e afirmativ, puteți indica acest lacune? Care ar fi rezolvarea lor și cum apreciați că este necesar a se schimba sistemul de învățământ din facultățile de drept? E necesară o colaborare strânsă între instanțe, birourile de avocați și facultățile de drept în ce privește practica studenților?

Cum să se materializeze o astfel de colaborare care să fie efectivă, iar nu numai formală? Școala românească de drept poate deveni competitivă, în spațiul concurențial al Uniunii Europene?

Competitivitatea este legată de competiție ceea ce pe plan intern nu se poate realiza cât timp numărul de locuri la facultățile de drept este practic nelimitat și nu s-a putut realiza un sistem de evaluare universitară eficient. Sunt țări în care numărul studenților la facultățile de drept, ca și la cele de medicină este limitat în scopul obținerii unui corp profesional de elită.

9. Considerați că situația socială și economică a României influențează defavorabil alegerea unei anumite profesii juridice? Apreciați că interesele materiale au condus mulți absolvenți de drept de a alege una sau alta dintre profesiile juridice? Dacă răspunsul este afirmativ, cum se poate preveni o astfel de tendință?

Opțiunea absolvenților de drept a fost permanent influențată, ca și migrația celor în funcție de așteptări legate de venituri sau alte elemente ce definesc statutul profesiilor. Este un moment în care politica statului nu este una care să atragă pe cei mai buni juriști în magistratură. Nivelul exigenței de admitere în profesie este direct proporțional cu cel al statutului ce are ca și componentă importantă veniturile.

10. În urma numeroaselor condamnări ale României la CEDO, care sunt măsurile pe care le vedeți a fi adoptate pentru a preîntâmpina, pe de o parte, plângeri la CEDO, iar pe de altă parte condamnări în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului? Considerați că judecătorii poartă vina exclusivă a acestor condamnări? Sau

justițiabilul român nu cunoaște condițiile în care poate sesiza instanța de la Strasbourg, multe plângeri fiind informe?

O explicație dată de un judecător de la CEDO privind numărul mare de plângeri este în sensul că românii își cunosc bine drepturile și le exercită. O alta probabil este legată de nivelul redus al veniturilor românilor. În acest sens se poate observa că s-a modificat jurisprudența CEDO, reducându-se cuantumul despăgubirilor și a cheltuielilor de judecată acordate. Este necesară o bază de date la dispoziția judecătorilor, cu jurisprudența CEDO sistematizată pe articole. Un număr nesemnificativ de condamnări ar putea pune în discuție vina judecătorului. Prevenirea unui număr mare de plângeri și condamnări se poate face prin ajustarea legislației imediat după pronunțarea unei hotărâri de condamnare datorată legislației. Simplificarea procedurilor ar duce la scurtarea proceselor și la evitarea condamnărilor pentru depășirea termenului rezonabil.

11. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? Dacă răspunsul este afirmativ, în ce modalitate?

Cu excepția regresului înregistrat în România urmare schimbării sistemului de numire a procurorilor în anumite funcții de conducere, consider că în România sunt constituite garanțiile instituționale privind independența magistraților. Există o tendință actuală în Europa de limitare a independenței magistraților (exemplu Italia, Franța).

12. Ce ar trebui să facă membrii corpului profesional al magistraților pentru întărirea independenței și sporirea

încrederii publicului în *actul de dreptate*? Este necesară o educare a elevilor și adulților în acest sens?

Ceea ce depinde de magistrați: să se comporte în orice împrejurare ca persoane (nu supraoameni) ce înțeleg că exercită un serviciu public, cu demnitate și responsabilitate.

13. Care apreciați că este rolul avocaților în întărirea medierii, privit din perspectiva faptului că avocații sunt primii care iau contact cu persoanele aflate în diverse conflicte? Considerați că este suficient a se prevedea obligația judecătorului de a îndruma părțile la mediere, câtă vreme medierea trebuie adusă de cele mai multe ori la cunoștința publicului anterior luării în calcul a posibilității de a introduce a acțiunii în instanță?

Cred că medierea ar trebui să fie procedură prealabilă obligatorie, prin lege.

14. În ce privește problema investițiilor, considerați că sistemul judiciar român este capabil a se autofinanța, parțial și cât? Care ar fi măsurile ce trebuie luate în acest scop?

Nu pot aprecia dacă s-ar putea ori ar fi bine să se autofinanțeze. Mai degrabă ar putea fi o nouă sursă a deprecierii încrederii în justiție, dacă s-ar interpreta că face o afacere din soluționarea cauzelor. Soluția a fost deja identificată prin menționarea în lege a unui procent corespunzător din PIB destinat justiției.

Sunt țări în care administrarea bugetului instanțelor se realizează de organisme speciale din afara sistemului instanțelor (Statele Unite ale Americii, Suedia, Irlanda, Macedonia).